

70530 - Abdestte başın bir kısmını mesh etmek yeterli midir?

Soru

Abdest sırasında başın ön tarafından değil de arka tarafından az bir kısmı mesh etmek mümkün müdür (yeterli midir)?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Müslümanlar, abdest sırasında başın mesh edilmesinin farz olduğu konusunda ittifak etmişlerdir.

Bu konuda Allah Teâlâ'nın şu emrini delil göstermişlerdir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهَّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ [سورة المائدة الآية: 6]

"Ey îmân edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman (abdestsiz iseniz) yüzlerinizi, dirseklerle beraber ellerinizi yıkayın. Başlarınızı mesh edip aşık kemikleriyle beraber ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp iseniz, (yıkılarak) temizlenin. Hasta veya yolculuk halinde bulunursanız veya biriniz tuvaletten gelirse, yahut da kadınlarınızla cinsel ilişkiye girmişseniz ve su da bulamamışsanız, temiz toprakla teyemmüm edin. Bunun için de (ellerinizle toprağa vurarak) ellerinizi ve yüzlerinizi bu toprakla mesh edin. Allah (temizlik konusunda) size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez (aksine genişlik ve rahmet olsun diye size teyemmümü mübah kılmıştır). Fakat sizi tertemiz kılmak ve şükredesiniz diye de üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister." (Mâide Sûresi: 6)

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

Âlimler, başın tamamını mesh etmenin daha fazîletli olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Fakat başın tamamını mesh etmek, farz mıdır yoksa değil midir? konusunda görüş ayrılığına düşmüşlerdir.

Buna göre Mâlikîler ve Hanbelîler, başın tamamını mesh etmenin farz olduğu görüşüne varmışlardır.

Hanefîler ve Şâfiîler ise, başın bir kısmını mesh etmenin yeterli olduğu görüşüne varmışlardır.

Mâlikîler ve Hanbelîler, bu konuda birçok delil göstermişlerdir. Bu delillerden bazıları şunlardır:

1. Allah Teâlâ'nın: "... Başlarınızı mesh edin..." emri, başın tamamını kapsar. "... Başlarınızı mesh edin..." âyeti, Allah Teâlâ'nın, teyemmüm hakkındaki şu emri gibidir: "...Temiz toprakla teyemmüm edin. Bunun için de (ellerinizle toprağa vurarak) ellerinizi ve yüzlerinizi bu toprakla mesh edin." Buna göre teyemmümde yüzün tamamı mesh edilmesi gerektiği gibi, burada başın da tamamının mesh edilmesi gerekir. (Bkz:"Mecmû'u'l-Fetâvâ"; c: 21, s: 125)

(Mâlikî mezhebi âlimlerinden) İbn-i Abdilberr -Allah ona ratmet etsin- şöyle demiştir:

"Başın bir kısmının mesh edilmesi konusunda âlimler ihtilaf etmişlerdir. İmam Mâlik şöyle demiştir:

Farz olan, başın tamamının mesh edilmesidir. Eğer başın bir kısmını mesh etmeyi bırakırsa,(abdest sırasında) yüzün bir kısmını yıkamayı bırakan kimse gibidir.İmam Mâlik'in mezhebinden bilinen bu şekildedir. Bu aynı zamanda İbn-i Aliyye'nin de sözüdür.İbn-i Aliyye bu konuda şöyle demiştir:

"Allah Teâlâ, teyemmümde yüzü mesh etmeyi ve abdestte ise yıkamayı emrettiği gibi, abdestte de başı mesh etmeyi emretmiştir.Âlimler, abdestte yüzün sadece bir kısmını yıkamanın ve teyemmümde de yüzün sadece bir kısmını mesh etmenin câiz olmadığı konusunda ittifak etmişlerdir. Bu sebeple başın da tamamının mesh edilmesi gerekir." (et-Temhîd; c: 20, s: 114)

2. Mâlikîler ve Hanbelîler, bu konuda Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in fiilini delil olarak

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

göstermişler ve şöyle demişlerdir: "Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in başın sadece bir kısmını mesh ettiğine dâir O'ndan bir şey sâbit olmamıştır."

Hanefîler ve Şâfiîler ise şu delilleri göstermişlerdir:

1. Allah Teâlâ'nın: "... Başlarınızı mesh edin..." emrindeki (bi ruûsikum) kelimesindeki "bâ" harfi, tab'ûd (bir kısım/bir bölüm) içindir. Sanki Allah Teâlâ şöyle demek istemiştir: "... Başlarınızın bir kısmını mesh edin..."

Buna şöyle cevap verilmiştir: (bi ruûsikum) kelimesindeki "bâ" harfi, tab'ûd (bir kısım/bir bölüm) için değildir. Aksine "ilsâk" içindir. "ilsâk"ın anlamı; mesh edilen suyun bir kısmının başa bastırılmasıdır (değmesidir). (Bkz: "Mecmû'u'l-Fetâvâ"; c: 21, s: 123)

2. Hanefîler ve Şâfiîler şu hadisi delil olarak göstermişlerdir:

Nitekim Muğîre b. Şu'be'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

[أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فَمَسَحَ بِنَاصِيَتِهِ وَعَلَى الْعِمَامَةِ وَعَلَى الْخُفَّيْنِ.] [رواه البخاري ومسلم]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- abdest alırken perçemini, imâmesinin ve çarıklarının üzerini mesh etti." (Müslim; hadis no:247)

Hanefîler ve Şâfiîler şöyle demişlerdir:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, sadece başın ön kısmı olan perçemi mesh etmiştir."

Buna şöyle cevap verilmiştir:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- perçemini mesh etmiş, ardından da (başın geri kalan kısmını) imâmesinin üzerinden mesh etmiştir. İmâmenin üzerini mesh etmek ise, başı mesh etmenin yerine geçer.

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör
Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den, başının sadece bir kısmını mesh ettiğine dâir bir hadis bile sahih olarak kesinlikle gelmemiştir. Fakat O, perçemini mesh ettiği zaman, meshi, imâmesinin üzerini mesh ederek tamamlardı." (Zâdu'l-Meâd; c: 1, s: 193)

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn de -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Burada perçemin üzerini mesh etmenin yeterli olmasının sebebi; Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, perçem ile birlikte imâmenin de üzerini mesh etmesidir. Dolayısıyla bu hadis, sadece perçemin üzerini mesh etmenin câiz olduğuna delâlet etmez." (eş-Şerhu'l-Mumti'; c: 1, s: 178)

Böylelikle bu meselede iki görüşten en tercihli olanının; "abdestte başın tamamının mesh edilmesi gerekir", diyen görüştür.

Nitekim İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi Fetvâları'nda şöyle gelmiştir:

"Abdestte başın tamamının mesh edilmesi gerekir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "... Başlarınızı mesh edin..."

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in abdesti hakkında Abdullah b. Zeyd b. Âsım'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunan hadis şöyledir:

فَدَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ لَهُمْ فَكَفَّأَ عَلَى يَدَيْهِ فَعَسَلَهُمَا ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْزَرَ ثَلَاثًا بِثَلَاثِ غَرَفَاتٍ مِنْ مَاءٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَعَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَعَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَقْبَلَ بِيَدَيْهِ وَأَدْبَرَ بِهِمَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَعَسَلَ رِجْلَيْهِ. [رواه البخاري ومسلم]

"Abdullah b. Zeyd, onlara Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in nasıl abdest aldığı göstermek için içinde su olan bir kap istedi. Kaptan ellerine su dökerek ellerini üç defa yıkadı. Sonra elini kaba sokarak üçer avuçla üç defa ağzına alıp çalkaladı, sonra üç defa burnuna su çekti. Sonra da sümküdü. Sonra elini kaba sokarak yüzünü üç defa yıkadı. Sonra elini kaba sokarak ellerini

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

dirseklerle beraber iki defa yıkadı.Sonra elini kaba sokarak iki eliyle önden arkaya ve arkadan öne doğru başını bir defa mesh etti. Sonra ayaklarını aşık kemikleriyle beraber yıkadı."(Buhârî ve Müslim)

Başka bir rivâyet şöyledir:

[بَدَأَ بِمُقَدِّمِ رَأْسِهِ، حَتَّى زَهَبَ بِهِمَا إِلَى قَفَاهُ، ثُمَّ رَدَّهُمَا حَتَّى رَجَعَ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي بَدَأَ مِنْهُ.] [رواه البخاري ومسلم ...

"(Başını mesh ederken) iki eliyle başının önünden başlayarak, ensesine doğru getirdi. Sonra iki elini başladığı yere götürdü." (Buhârî ve Müslim)" (İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi Fetvâları; c: 5, s: 227)

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn de -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Eğer başın kalan kısmını bırakıp sadece perçemini mesh ederse, bu yeterli olmaz. Zirâ Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "... Başlarınızı mesh edin..." (Mâide Sûresi: 6). Çünkü Allah Teâlâ bu âyette; "... Başlarınızın bir kısmını mesh edin..." diye buyurmamıştır." (eş-Şerhu'l-Mumti'; c: 1, s: 187)

Başın mesh edilmesinin şekline gelince bunun açıklaması, (45867) nolu sorunun cevabında daha önce geçmişti. Bu sorunun cevabına bakabilirsiniz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.